

Uitwerking standpunt Inspectie jeugdzorg over 'holding'

Vooraf

In onderstaand stuk staat het standpunt van de Inspectie jeugdzorg over 'holding' uitgewerkt.

Er zijn drie paragrafen:

1. het standpunt over 'holding' in het algemeen;
2. het standpunt over de toepassing van 'holding' in de Glen Mills School in het bijzonder;
3. een overweging over hoe de instellingen voor jeugdzorg wél kunnen optreden in geval van agressie.

1. Holding

Op 17 maart 2008 heeft de Inspectie jeugdzorg een standpunt gepubliceerd over de interventietechniek 'holding', de omstandigheden waaronder en de wijze waarop die techniek mag worden toegepast.

Wat is holding?

De interventietechniek 'holding' betekent dat een cliënt wordt vastgepakt en vastgehouden. 'Holding' heeft als doel de geuite agressie van een cliënt op een proportionele wijze te reduceren. De interventietechniek komt ook voor onder andere benamingen zoals fixatie van patiënten (in de GGZ sector). Ook hier is het doel de agressie op een professionele wijze te reduceren.

Normale pedagogische maatregelen waarbij het vastpakken van kinderen en jongeren ook een rol kan spelen (bijvoorbeeld kinderen naar hun kamer brengen of op een stoel laten zitten tot zij weer rustig zijn), vallen buiten het standpunt van de inspectie over 'holding'.

Wettelijke basis

De kern van het standpunt van de inspectie is dat 'holding' alleen na toekenning van een wettelijke bevoegdheid mag plaatsvinden. Het respecteren van de lichamelijke integriteit, de onaantastbaarheid van het lichaam, is een grondrecht.

Bij de toepassing van 'holding' wordt fysiek ingegrepen in de vrijheid van jongeren.

Inbreuk maken op een grondrecht is alleen toegestaan als dit expliciet in een wet is geregeld.

Reguliere jeugdzorg

De Wet op de jeugdzorg biedt voor de *reguliere jeugdzorg* geen juridische basis voor ingrijpen in dit grondrecht van jongeren. 'Holding' kan onder de huidige Wet op de jeugdzorg dan ook niet in de reguliere instellingen worden toegepast.

Gesloten jeugdzorg

Voor de *gesloten jeugdzorginstellingen* geeft art. 29o, lid 1.d, Wet op de jeugdzorg, de bevoegdheid tot "vastpakken en vasthouden" (holding). Deze bepaling biedt dus een juridische basis voor de toepassing van holding.

Justitiële jeugdinrichtingen

Voor de jongeren die in *justitiële jeugdinrichtingen* (JJl's) verblijven is in de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen geregeld dat het grondrecht op onaantastbaarheid van het lichaam kan worden beperkt (artikel 32 BJJ). De directeur van de justitiële jeugdinrichting is bevoegd jegens een jeugdige onder bepaalde omstandigheden geweld te gebruiken (zie artikel 40 BJJ). In de Ministeriële Regeling geweldsinstructie justitiële jeugdinrichtingen is dit verder uitgewerkt. Voor de JJl's is er dus een wettelijke basis voor het vastpakken en vasthouden geregeld. 'Holding' of fixatie mogen in deze inrichtingen worden toegepast.

In JJI's verblijven in de toekomst uitsluitend nog jongeren die daar op strafrechtelijke basis zijn geplaatst. Dit betekent dat de JJI's voor niet-strafrechtelijk geplaatste jongeren die structureel agressie uiten, geen rol kunnen spelen. Gesloten jeugdzorg is (naast in bijzondere gevallen de GGZ sector) dan de sector die deze jongeren zal moeten opvangen.

Toepassing van holding

De instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor het leveren van verantwoorde zorg, volgens de kwaliteitsregels in de Wet op de jeugdzorg, art. 24 t/m 29. Dit geldt ook voor het toepassen van agressieregulerende technieken als 'holding'. Soortgelijke kwaliteitsregels staan in de BJJ.

Volgens de inspectie is 'holding' een interventie die toegepast kan worden bij ernstige vormen van agressie. Vormen van agressie waarbij 'vastpakken en vasthouden' noodzakelijk kunnen zijn, omdat de cliënt een gevaar vormt voor zichzelf of zijn medeciënten, de medewerkers of de omgeving.

De inspectie stelt dat 'holding' deskundig moet worden uitgevoerd volgens het beginsel van de proportionele aanpak van de agressie. De instelling én de medewerker die een holding uitvoert, zijn verantwoordelijk zijn voor een goede methodische toepassing. Een goede toepassing is altijd proportioneel; de aanpak staat altijd in verhouding tot de ernst van de getoonde agressie.

De inspectie verwacht dat instellingen de randvoorwaarden voor verantwoorde zorg regelen. Dit betekent met betrekking tot 'holding':

- er is beleid en er is een protocol dat de toepassing regelt;
- er is aangegeven onder welke voorwaarden en omstandigheden 'holding' toegepast mag worden;
- er zijn contra-indicaties voor de toepassing (past niet bij alle diagnoses);
- er is samenhang met andere onderdelen van de methodiek;
- er zijn afspraken over het mogelijk toepassen van 'holding' in het hulpverleningsplan, in aansluiting op de diagnostiek;
- alleen een daartoe geschoolde medewerker mag 'holding' toepassen;
- de medewerkers zijn getraind in het proportioneel toepassen van geweld;
- duidelijk is wie betrokken moeten worden bij de toepassing van 'holding' en welke deskundige disciplines geconsulteerd moeten worden;
- er is voldoende geschoold personeel voor zorgvuldige uitvoering van de holding;
- er is sprake van borging (maak plannen, voer ze uit, rapporteer over de resultaten en beoordeel of deze resultaten in overeenstemming zijn met het beleid en de doelstellingen en maak afspraken over verbeteringen), zowel op beleidsniveau als op casusniveau.

De instelling verantwoordt het gevoerde beleid in het kwaliteitsjaarverslag.

Samengevat

In JJI's en gesloten jeugdzorg is wettelijk geregeld dat een grondrecht, i.c. de onaantastbaarheid van het lichaam, kan worden doorbroken. In de reguliere jeugdzorg mag dit niet. 'Holding' mag in de reguliere jeugdzorg dus niet worden toegepast.

'Holding', fixatie en dergelijke interventietechnieken zijn toegestaan in daartoe aangewezen instellingen en inrichtingen als er sprake is van ernstige vormen van agressie. Normale pedagogische interventies waarbij vastpakken en vasthouden een rol spelen vallen daarbuiten.

Deze interventietechnieken moeten voldoen aan verwachtingen met betrekking tot verantwoorde zorg.

2. De toepassing van 'holding' binnen de Glen Mills School

De situatie in de Glen Mills School

In het rapport "Veiligheid binnen de Glen Mills School"¹ (GMS) heeft de Inspectie jeugdzorg geconcludeerd dat het toepassen van de maatregel 'holding' door de GMS wettelijk niet is toegestaan. De GMS valt onder de reguliere (provinciaal gefinancierde) jeugdzorg en is dus uitgesloten voor het gebruik maken van agressiereducerende technieken als holding of fixatie.

Het bijzondere aan de GMS is dat (volgens de website van de Hoenderloo groep) voor opname in de GMS jongens in aanmerking komen die onder meer ernstig en veelvuldig antisociaal gedrag vertonen. Dit wordt verder gespecificeerd in: intimidatie, vechtpartijen, vernielingen, diefstal, inbraak, geweldpleging. Het moet dan ook niet uitgesloten worden geacht dat deze gedragsuitingen zich ook binnen de GMS zullen voordoen en dat daar adequaat op geantwoord moet kunnen worden.

Daarbij speelt dat 'holding' een essentieel onderdeel is van het Confrontatiemodel en dat dit model de basis vormt van de methodiek van de GMS. Met andere woorden: het Confrontatiemodel GMS kan niet werken zonder de specifieke inkleuring van de 'holding' techniek die de GMS daaraan gegeven heeft. Dat wil zeggen dat als de GMS-holding niet meer mag worden uitgevoerd (en dat is krachtens de wet het geval), dit tevens inhoudt dat de huidige GMS methodiek niet meer kan functioneren.

Daar komt bij dat de manier waarop de GMS in het Confrontatiemodel GMS invulling geeft aan de 'holding' techniek verder gaat dan de invulling die andere instellingen geven aan agressieregulerende of -reducerende technieken (fixaties) die ook 'holding' worden genoemd. De GMS heeft een eigen 'holding' methodiek: de GMS "holding" wordt niet alleen toegepast in situaties waarbij agressie de primaire uitingsvorm van de jongere is; de weigering van de jongere om de afgesproken waarden en normen van de GMS na te leven kan (in sommige situaties) leiden tot het toepassen van de GMS 'holding'. Een confrontatie die kan leiden tot een agressie-uiting van de kant van de jongere. Zeker gezien de gedragsstoornissen van de opgenomen jongens is dat niet moeilijk voor te stellen.

Samengevat

'Holding' mag krachtens de wet *niet worden toegepast* in de GMS. De manier waarop de GMS 'holding' gebruikt is niet primair bedoeld voor agressiereductie. Deze manier kan, gezien de gedragsstoornissen die de jongens kunnen hebben, zelfs agressiestimulerend uitwerken. Bij de opgenomen populatie zal een agressiereducerende interventie evenwel regelmatig noodzakelijk zijn. In paragraaf 3 gaat de inspectie hier nader op in.

Beschouwing naar aanleiding van het inspectiestandpunt over GMS

De inspectie vraagt zich af of de methodiek die in de GMS wordt toegepast onder het begrip "verantwoorde zorg" in de Wet op de jeugdzorg valt. De basis van deze methodiek is het Confrontatiemodel. De methodiek maakt het inzetten van vergaande machtsmiddelen noodzakelijk. 'Holding' is een essentieel onderdeel van het Confrontatiemodel van de GMS. Dit model kan een agressiestimulerende werking hebben. De inspectie is van mening dat dit grote risico's met zich meebrengt voor de jongeren. Zij vraagt zich af of een dergelijke methodiek 'verantwoorde zorg' genoemd kan worden.

In eerste instantie zal de GMS een sluitend antwoord op deze vraag moeten geven. De instelling zelf dient invulling te geven aan de wettelijke eis dat zij "verantwoorde zorg" levert.

Maar ook de huidige verantwoordelijke (financierende) overheid (provincie) en de mogelijk toekomstige verantwoordelijke (financierende) overheid (ministerie voor Jeugd en Gezin, als ervoor gekozen wordt de GMS onder de gesloten jeugdzorg te brengen), zullen de vraag moeten

¹ Veiligheid binnen de Glen Mills School, Inspectie jeugdzorg en Inspectie van het Onderwijs; Utrecht december 2007.

beantwoorden of de methodiek die in de GMS wordt toegepast valt onder het begrip "verantwoorde zorg".

Uitspraak van de Rechtbank Utrecht 29-10-2007 over GMS

De uitspraak van de Rechtbank komt in dit stuk aanbod, omdat de heer Geerdink, de directeur van de GMS, hiernaar verwijst.

Deze uitspraak gaat niet alleen over de 'holding' maar over het gehele regime van de GMS (zie Perspectief nr 2, maart 2008. Titel: Glen Mills is strijd met IVRK?).

De advocaat heeft naar voren gebracht dat behandeling van het kind in GMS in strijd is met artikelen 19 (maatregelen tegen geweld) en 37 (verbod van geweld) van het IVRK. Daarnaast heeft de advocaat nog het Folteringsverdrag aangehaald.

De Rechtbank heeft gesteld: art. 19 IVRK heeft geen rechtstreekse werking; art 37 IVRK heeft rechtstreekse werking.

Om het beroep van de raadsman op artikel 37 van het IVRK te kunnen honoreren, zal aannemelijk moeten zijn dat in de GMS straf- en disciplineringsmethodes worden toegepast die als foltering of anderszins als onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing kunnen worden opgevat. De raadsman heeft zijn betoog vooral toegespitst op de filosofie en het regime van de GMS, die hij beide verwerpelijk vindt.

Naar het oordeel van de Rechtbank zou dan moeten blijken dat er sprake is van stelselmatig in strijd handelen met genoemde verdragen. Daarvan is de Rechtbank onvoldoende gebleken. Bovendien haalt de Rechtbank aan dat in het door de Inspectie jeugdzorg gepresenteerde rapport over de GMS geen diskwalificerende conclusies getrokken worden over het regime van de GMS.

Reactie van de Inspectie jeugdzorg

De inspectie ontleent aan de uitspraak van de Rechtbank de indruk dat de advocaat zijn stellingen over het regime onvoldoende heeft onderbouwd met feiten over incidenten. Was dat wel gebeurd, dan had de uitspraak van de Rechtbank anders kunnen luiden. Het rapport van de inspectie is niet goed neergezet. Het onderzoek van de inspectie was niet gericht op het doen van uitspraken over het regime van de Glen Mills School. Het is niet de taak van de inspectie om methodieken te toetsen en te beoordelen. Dat is het werk van anderen, bijvoorbeeld de Erkenningscommissie van het ministerie van Justitie, of gebeurt in onderzoek door ZonMw en opname in de databank effectieve interventies, in opdracht van het ministerie voor Jeugd en Gezin. De uitspraak van de Inspectie jeugdzorg betreft alleen het ontbreken van een wettelijke grondslag voor het toepassen van holding.

3. Overweging over hoe de instellingen voor jeugdzorg wél kunnen optreden in geval van agressie

Als een jongere in een reguliere (open) jeugdzorginstelling agressief is, mag dus geen 'holding' of vergelijkbare agressiereducerende techniek worden toegepast. Maar er zal toch iets moeten gebeuren in het belang van de jongere zelf, de groepsleden, de groepsleiding. Wat kan de instelling dan wél doen?

Een onderscheid hierbij dient gemaakt te worden tussen *incidenten* en regelmatig voorkomende, dus *structurele*, agressie uitbarstingen. Incidenten met agressie zullen, gezien de populatie, ook in de reguliere jeugdzorg voorkomen. Dit is onvermijdelijk. Instellingen moeten daarom om kunnen gaan met de preventie en beheersing van agressief en ander grensoverschrijdend gedrag.

Preventie

Van een professionele instelling mag verwacht worden dat zij het optreden van agressief gedrag probeert te voorkómen. Hiertoe kan de instelling de medewerkers trainen in het signaleren van dreigende agressie en scholen in agressieregulerende en –reducerende technieken die preventief werken zonder fysiek in te hoeven grijpen.

Beheersing

Soms doen zich situaties voor waarbij een kind of jongere een gevaar is voor zichzelf, voor andere kinderen of jongeren of een medewerker. Als dan onmiddellijk ingrijpen vereist is, dan zullen de aanwezige personeelsleden dit moeten en kunnen doen. Zo nodig mogen de medewerkers dan ook fysiek ingrijpen om de kinderen of jongeren of zichzelf te beschermen. Ook hierin kan de instelling de medewerkers trainen, bijvoorbeeld door middel van een zelfverdedigingscursus.

Behandeling

Als kinderen of jongeren structureel agressief gedrag vertonen, zal dit gedrag behandeld moeten worden. Dit kan in instellingen die daarvoor specifiek zijn bestemd en ingericht. Dat wil zeggen in instellingen voor gesloten jeugdzorg of, als de jongere aan bepaalde criteria voldoet, in GGZ instellingen. (JJJ's worden hier vanwege de strafrechtelijke doelstelling niet genoemd).

De inspectie is van mening dat het aan de instelling is om ook op deze onderwerpen invulling te geven aan de wettelijke eis dat zij "verantwoorde zorg" levert.